

Bölüm 15

YOĞUN BAKIM HASTALARINDA BESLENME VE HEMŞİRELİK BAKIMI

Neslişah YAŞAR¹

Semiha AKIN²

GİRİŞ

Beslenme desteği, yoğun bakım hastalarında tedavi ve bakım sürecinin önemli bileşenlerinden birisidir. Beslenme desteği hastanın iyileşmesini önemli ölçüde etkileyen, sağ kalımı arttıran, protein ve enerji metabolizmasını düzenlemeyi ve yağsız vücut kitlesi kaybını önlemeyi hedefleyen bir yaklaşımdır. Beslenme desteğinin hasta üzerindeki etkilerini beslenme desteğinin zamanlaması, beslenme desteğini yolu ve dozu, metabolik ve sistemik sorunlar gibi faktörler belirlemektedir (1,2). Yoğun bakım hastalarında eşzamanlı çeşitli kardiyovasküler, renal, pulmoner, gastrointestinal ve immün sistem bozuklukları gibi çeşitli sistemik sorunlar ortaya çıkabilmektedir (3). Metabolik ihtiyacın artması durumunda yeterli kalori ve protein desteğinin sağlanması nazokomiyal enfeksiyonları, mortalite ve morbidite oranlarını azaltır (1,4).

Yoğun Bakım Hastalarında Metabolik ve Nutrisyonel Değişiklikler

Glikoz, protein ve lipid metabolizması ile ilgili sorunlara bağlı reaktif oksijen ve azot türleri ile antioksidan süreçler arasında dengesizlik oluşur. Bu dengesizlik oksidatif stresin ortaya çıkmasıyla sonuçlanır (5). Artmış serbest radikaller reaktif vücutta lipid ve protein metabolizmasına, mitokondriyal fonksiyonlara ve DNA'ya zarar verir (2,4). Oksidatif stres, konjestif kalp yetmezliği, septik şok, şiddetli pankreatit, büyük yanıklar ve travma hipermetabolik durumlardır (7). Yoğun bakım hastalarında 24-48 saat içinde erken beslenme desteğine başlanması yara iyileşmesini hızlandırır, katabolizmayı ve enfeksiyon riskini azaltır, gastrointestinal sistem fonksiyonu korur, hastanede kalış süresi ve maliyeti azaltır (8).

¹ Öğr. Gör., Beykent Üniversitesi Meslek Yüksekokulu, nesliyahasar@beykent.edu.tr

² Prof. Dr., Sağlık Bilimleri Üniversitesi Hamidiye Hemşirelik Fakültesi,
semiha.akin@sbu.edu.tr

KAYNAKLAR

1. Kozeniecki, M., Pitts, H., Patel, J. Barriers and solutions to delivery of intensive care unit nutrition therapy. *Nutrition in Clinical Practice*, 2018;33(1):8-15.
2. Elke, G., Zanten, A.R.H., Lemieux, M, et al. Enteral versus parenteral nutrition in critically ill patients: an updated systematic review and meta-analysis of randomized controlled trials. *Critical Care*, 2016;20(117):2-14.
3. Singer, P., Cohen, J., How could we make nutrition in the intensive care unit simple?. *Revista Brasileira de Terapia Intensiva*, 2016;28(4):369-372.
4. Moore, F.A., Phillips, S., McClain, C, et al. Nutrition support for persistent inflammation, immunosuppression, and catabolism syndrome. *Nutrition in Clinical Practice*, 2018;32(1) 121-127.
5. Ridley, E., Parke, R., Davies, A, et al. What happens to nutrition intake in the post-intensive care unit hospitalization period? an observational cohort study in critically III adults. *Journal of Parenteral and Enteral Nutrition*, 2019;43(1);88-95
6. Bıçak, Ayık, D., Enç, N. Yoğun bakım hastalarında enteral beslenme. *Yoğun Bakım Hemşireliği Dergisi*, 2009;23(2):114-122.
7. Singer, P., Blaser, A.R., Berger, M, et al. ESPEN guideline on clinical nutrition in the intensive care unit. *Clinical Nutrition*, 2019;3848-79.
8. Moore, S., Burlaw, C.C., Nutrition support in the open abdomen. *Nutrition in Clinical Practice*, 2018;31(1):9-13.
9. Blaser, A.R., Berger, M. Early or late feeding after ICU admission?. *Nutrients*, 2017;9:2-12.
10. Koekkoek, K., Raymond Hubert van Zanten, A. Nutrition in the ICU: new trends versus old-fashioned standard enteral feeding?. *Wolters Kluwer Health Journals*, 2018;31(2):136-143.
11. Elhassan, A., B. Tran, L., C. Clarke, R, et al. Total parenteral and enteral nutrition in the ICU evolving concepts. *Anesthesiology Clinics Journal*, 2017;35:181-190.
12. Karaca Sivrikaya, S., (2017). Yoğun bakım hemşireliği. Durmaz, Akyol, A. (Ed.), *Yoğun Bakımda Beslenme Bozuklukları ve Yönetimi* içinde (s.335-351). İstanbul: İstanbul Medikal Yayıncılık.
13. Heyland, D.K., Weijs, J.P., Coss-Bu, et al. Protein delivery in the intensive care unit: optimal or suboptimal ?. *Nutrition in Clinical Practice*, 2017;32(1):58-71.
14. Ma, J., Gao, M., Pan, P, et al. hyperglycemia is associated with cardiac complications in elderly nondiabetic patients receiving total parenteral nutrition. *Medicine (Baltimore)*, 2018;97(6):1-5.
15. Çelebi, D., Yılmaz, E. Cerrahi hastalarda enteral ve parenteral beslenmede kanıta dayalı uygulamalar ve hemşirelik bakımı. İstanbul Gelişim Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, 2019;7:714-731.
16. Park, Y.E., Park, J.S., Park, Y, et al. Impact and outcomes of nutritional support team intervention in patients with gastrointestinal disease in the intensive care unit. *Medicine*, 2017;96(49):1-6.
17. Akın, Korhan, E. (2017). Yoğun Bakım Hemşireliği. Asiye Durmaz Akyol (Ed.), *Yoğun Bakım Hastalarında Beslenme ve Barsak Bakım* içinde (s. 157-181). İstanbul: İstanbul Tıp Kitabevi.
18. McClave, S., DiBaise, J., Mullin, G, et al. ACG clinical guideline: nutrition therapy in the adult hospitalized patient. *The American Journal of Gastroenterology*, 2016;111:315-334.
19. Akdemir, N., Birol, L., (2018). İç hastalıkları ve hemşirelik bakımı. (4). Ankara: Akademisyen Kitabevi.
20. Temiz, G. (2015). Yoğun Bakım Hemşireliği. Adem Sezen, Gamze Temiz, Mine Güngör (Ed.), *Beslenme Değişiklikleri ve Hemşirelik Bakımı* içinde (s. 167-186). İstanbul: Nobel Tıp Kitabevi.
21. Durna, Z., Akın, S., Özdiilli, K., (2009). İç hastalıkları hemşireliği uygulama rehberi. (1). İstanbul: Cinius Yayınları.
22. Dijkink, S., Fuentes, E., Quraishi, S., et al. Nutrition in the surgical intensive care unit: the cost of starting low and ramping up rates. *Nutrition in Clinical Practice*, 2019;31(1):86-90.
23. Koçhan, E., Akın, S. Hemşirelerin enteral ve parenteral beslenme uygulamalarına ilişkin bilgi düzeylerinin değerlendirilmesi. *Journal of Academic Research in Nursing*. 2018;4(1):1-14.
24. Çekmen, N., Dikmen, E. Yoğun bakım hastalarında enteral ve parenteral nütrisyon. *Bulletin of Thoracic Surgery*, 2014;187-197.

25. Ferrie, S., Tsang, E. Monitoring nutrition in critical illness: what can we use?. *Nutrition in Clinical Practice*, 2018;33(1):133-146.
26. Mete, R., Emeksiz, G.K., Nutrisyon. *Namık Kemal Tıp Dergisi*, 2017;5(2): 91-98.
27. Bayır, H., Yıldız, İ., Erkuran, M.K., ve ark. Yoğun bakım hastalarında malnütrisyon. *Abant Medical Journal*, 2015;4(4):420-427.
28. Baz, S., Ardahan, M. Yaşlılarda malnütrisyon ve hemşirelik yaklaşımları. *Balıkesir Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2016;5(3):147-153.
29. Doig, G.S., Simpson, F., Sweetman, E.A., Finfer, S.R., Cooper, D.J., Heighes, P.T., Davies, A.R., O'Leary, M., Solano, T., Peake, S. Early parenteral nutrition in critically ill patients with short-term relative contraindications to early enteral nutrition: a randomized controlled trial . *Journal of the American Medical Association*, 2013;309:2130-2138.